

Prostitutionsudvalgets betænkning.

Af formanden for udvalget angående foranstaltninger til bekæmpelse af prostitutionen, fhv. højesteretsdommer
JESPER SIMONSEN*)

Den præsentation af det såkaldte prostitutionsudvalgs betænkning, som jeg har påtaget mig at foretage, kan kun i hovedtrækkene gøre rede for de synspunkter, udvalget har anlagt, og for indholdet af det lovudkast, det har udarbejdet. Det er ikke muligt i et foredrag udtømmende at omtale enkelthederne. De betragtninger, jeg vil anstille, står naturligvis for min egen regning.

Udvalget blev nedsat af justitsminister Thune Jacobsen den 24. juli 1942 med den opgave at overveje foranstaltninger overfor prostituerede kvinder og ændring af gældende lovbestemmelser til modarbejdelse af prostitutionen. Udvalget holdt et møde, planlagde et arbejdsprogram og gik i gang med at indsamle oplysninger; forholdene under besættelsen hindrede fortsættelse. Efter besættelsens ophør varede det noget, før tingene også på dette område faldt i leje, og først den 23. december 1949 rekonstruerede justitsministeriet udvalget, tildels med andre medlemmer. Det i første periode indhentede materiale var nu i det væsentlige forældet. I besættelsestiden var forholdene unormale og uegnet til materialeindsamling, og udvalget måtte faktisk begynde forfra.

De gældende lovbestemmelser vedrørende prostitutionen, hvis ændring udvalget skulle overveje, har ingen straffebestemmelser rettet direkte mod erhverv ved utugt i heteroseksuelle forhold. På den anden side bestemmer straffelovens § 199, stk. 2, at utugt ikke er lovligt erhverv. Denne bestemmelse skaber en forudsætning for, at der efter løsgængeribestemmelsen i paragraffens stk. 1 kan skrives ind med pålæg overfor en kvinde, der, som loven udtrykker det, „ikke søger at ernære sig på lovlig vis“. Er en kvinde dømt efter § 199, kan politiet i medfør af straffelovens § 200 pålægge hende en vis meldepligt for at oplyse om bopæl og erhverv. Mod et for pågående utugtserhverv beskytter straffelovens § 233 ved straf for at opfordre eller indbyde til utugt på en sådan måde eller stille usædelig levevis således til skue, at blufærdigheden krænkes, offentlig forargelse gives eller omboende forulempes. Tilsvarende formål har regler i beværterlovens § 37 og i politivedtægter. Endelig giver bestemmelser til bekæmpelse af kønssygdom hjemmel til indgreb.

Kan en kvinde godtgøre et lovligt eksistensgrundlag, og respekterer hun de nævnte sømmeligheds- og ordensbestemmelser, vil erhverv ved utugt ikke støde på legale hindringer.

*) Foredrag holdt i Dansk Kriminologisk Selskab den 24. januar 1956.

Der ydes ved straffelovens §§ 228 og 229 beskyttelse imod visse påvirkninger til at søge erhverv ved utugt og imod udnyttelse af en kvindes utugtserhverv.

På grundlag af denne lovgivning havde der udviklet sig en praksis, der for de prostituerede kvinders vedkommende i korte træk formede sig således: Gav en kvindes forhold grund til at antage, at hun hengav sig til lediggang og ikke havde lovligt erhverv, og antagelsen bekræftedes ved politiafhøring, gav politiet hende et pålæg om at søge lovligt erhverv. Blev pålægget ikke efterkommet, idømtes en kortvarig fængselsstraf for løsgængeri (strfl. § 199 jfr. § 198). Skaffede kvinden sig ikke et lovligt erhverv, der tilfredsstillede de gældende regler, fortsattes med kortvarige fængselsstraffe, eventuelt efterfulgt af arbejdsanstaltsophold. Meldepligten, som efter § 200 blev pålagt ved løsladelsen, var temmelig forhadet af kvinderne; den mindede jo også om den gamle, men ophævede politiregulering.

Det påtrængte sig iagttagelsen, at denne fremgangsmåde ikke bragte rimelige resultater, og at dens formålstjenlighed burde tages op til overvejelse; behandlingen med straf på straf bragte kvinderne dybere og dybere i uføret. Poliitiinspektør Scheplern-Larsen gav under indtryk heraf anledning til, at professor Tage Kemp i årene 1931—35 foretog en indgående social-psykiatrisk og medicinsk undersøgelse af 530 prostituerede. Der er ikke i denne forbindelse grund til at gå ind på de statistiske resultater af denne betydningsfulde undersøgelse, men kun til at anføre, at den konstaterede, at der i overvejende omfang forelå intelligens- eller karakterdefekter eventuelt begge dele eller andre afvigelser fra det normale hos de undersøgte. Professoren fandt, at tilhold og pålæg måtte anses for nytteløs, undertiden ligefrem skadelig. Straf var oftest formålsløs, da en stor del af de prostituerede på grund af psykiske afvigelser var upåvirkelige heraf. Oplysningerne gav anledning til i praksis efter observation at udskille nogle af de prostituerede til særbehandling og at hjælpe andre til rette, hvor der var mulighed derfor.

Foranlediget af professor Kemps undersøgelse nedsatte Dansk Kriminalistforening i 1937 et udvalg med den opgave at foreslå reform af prostitutionslovgivningen. Udvalget afgav betænkning den 10. marts 1939. Det foreslog at ophæve straffelovens § 233 og § 199 for kvinders vedkommende. Der foresloges inddragelse under tilsyn dels som beskyttelse mod krænkelse af andre ved kvinders utugtige adfærd eller usædelige levevis og dels til værn for den prostituerede selv mod at gå socialt til grunde ved løsagtig livsførelse. Foreningens bestyrelse fandt forslaget for vidtgående, og professor Stephan Hurwitz udarbejdede et modereret forslag; det henlagde tilsyn til et tilsynsnævn.

Det var disse forslag, der blev forelagt prostitutionsudvalget som udgangspunkt for dets overvejelser. Forslagene beskæftigede

sig direkte kun med kvindelig heteroseksuel prostitution, men i udvalgets betænkning udtaltes, at der „også overfor prostituerede mænd vil kunne være anledning til at træffe lignende foranstaltninger som overfor kvinder“, og dets forslags § 12 havde følgende indhold: „Med de af forholdets natur flydende lempelser kan de i denne lov indeholdte bestemmelser ved kongelig anordning udvides til at omfatte mænd“. Denne af flere grunde ufyldestgørende bestemmelse og aktuelle oplysninger om homoseksuel prostitution mellem mænd gav prostitutionsudvalget anledning til også at overveje de herom gældende regler. Forudsætninger og ytringsformer for de to arter af prostitution er imidlertid så forskellige, at de af praktiske grunde måtte overvejes hver for sig; denne deling lægger jeg til grund for min redegørelse her.

Mandlig heteroseksuel prostitution, som formentlig her i landet er uden betydning, og kvindelig homoseksuel prostitution er ikke indgået i overvejelserne.

Jeg skal først omtale betænkningens indhold vedrørende den kvindelige, heteroseksuelle prostitution.

Må jeg allerførst minde om, hvorledes forudsætningerne og formerne for bekæmpelsen af uægteskabelige kønsforbindelser og for adgang til eller mulighed for tilfredsstillelse af den seksuelle drift udenfor ægteskabet har vekslet gennem tiderne. Man har forfulgt de uægteskabelige forhold som synd og samfundsfare bogstavelig talt med ild og sværd; man har vist tolerance og søgt gennem regulering at holde dem under kontrol; man har gjort begge dele på én gang. Resultaterne af foranstaltningerne har som regel ikke været gode, og trufne ordninger og anvendte fremgangsmåder har kun været af begrænset varighed. Forsøg på at slå ondet ned ved afstraffelse med gennemført brutalitet gjorde kun ondt værre; at slippe tøjlerne med et „laissez aller“ var ingen akseptabel udvej. Man endte i den opfattelse, at prostitution er et „nødvendigt onde“ i et ordnet samfund. Jeg skal afholde mig fra betragtninger over, i hvilket omfang en ting, der anerkendes som nødvendig, tillige kan karakteriseres som et onde, og holde mig til, at prostitution og dermed forbundne, skadelige følger har vist sig uundgåelige i større byer, navnlig hvor der er soldater og sømænd. En realistisk bestræbelse må gå ud på at begrænse prostitutionen således, at den volder samfundet og dens udøvere mindst mulig skade. De i nutiden foreliggende forudsætninger byder, så vidt jeg kan skønne, ud fra den angivne retningslinje på muligheder for en realistisk, human lovgivning på dette område: Man bekæmper ikke længere utugt som sådan med strafforfølgning: Religion og moral må i dette forhold klare sig uden støtte i straffetrusel. Forestillingen om, at straf skulle være egnet middel til at retlede prostitutionens udøvere, tillægger sagkundskaben med rette begrænset berettigelse. Regulering, som offentlig mening i særlig grad vender sig imod, men som har vist tilbøjelighed til under en eller

anden form at gå igen efter ophævelse, trænger sig mindre stærkt på, siden kønssygdomme kan bekæmpes effektivt med de nye lægemidler.

Prostitutionsudvalget giver i sin betænkning en oversigt over den historiske udvikling og gældende lovgivning og praksis. Oversigten giver mig ikke anledning til omtale ud over det allerede anførte.

Det af udvalget tilvejebragte materiale og de indhentede oplysninger vedrørende prostitutionens årsager og omfang bekræfter, at prostitutionen i det væsentlige er et storbyfænomen. Som illustration skal jeg blot nævne et par tal for året 1954: Der blev for overtrædelse af pålæg efter straffelovens § 199 domfældt i København 108, i Aarhus 1, i Odense 2 og i Aalborg 2. Samme år meddeltes der pålæg efter § 199 i København i 149 tilfælde, i Aarhus i 7, i Odense i 2 og i Aalborg i 9. Tallene er af normal størrelse. Der kan iøvrigt ikke fra disse tal drages slutninger af betydning om prostitutionens omfang, da de kun angår prostituerede uden andet erhverv. Ikke alle sådanne er kommet i politiets søgelys. For skjult prostitution og halvprostitution foreligger — man må vel sige naturligvis — dernæst ingen statistik, men den kan ikke antages at være af ringe omfang. I 1953 blev i København med henblik på anvendelsen af § 199 anholdt 580 kvinder, hvoraf 273 (47 %) ikke tidligere var afhørt i tilsvarende anledning.

Af særlig interesse vedrørende udvalgets lovforslag er oplysningerne om aldersfordelingen af begyndere. Eksakte tal foreligger ikke, men af tallene for anholdte i 1952 og 1953 fremgår, at 37 % af de afhørte var under 21 år, og at den overvejende del af de afhørte over 21 år tidligere havde været afhørt i anledning af løssagtighed. Aldersfordelingen efter begyndelsestidspunktet for de af professor Kemp undersøgte 530 prostituerede var følgende: Under 18 år 6,0 %, 18—20 år 43,2 %, 21—25 år 39,6 %, 26—30 år 7,9 % og over 30 år 3,3 %. Trods tilstedeværende fejkilder berettiger tallene formentlig den antagelse, at en meget betydelig del af kvinderne — omkring halvdelen eller derover — var inde på skråplanet inden det 21. år.

Det indblik i årsagerne til prostitution og i de prostitueredes habitus og forhold, som prostitutionsudvalgets materiale giver, bringer ikke væsentligt nyt i forhold til det indtryk, man forud havde. Man må som hidtil regne med, at enligt stillede unge, navnlig indflyttere i storbyen, løber større risiko end normalt for at indfanges af dårligt selskab og komme ind på løssagtighed; indflytterens uerfarenhed kan her spille en rolle; men det er forøvrigt mit indtryk, at det væsentligste her er mangel på stabiliserende tilknytning til andre personer med tilfredsstillende social placering. Årsagen til mangel på eller tab af en sådan tilknytning kan være pubertets- eller andre vanskeligheder hos den unge selv; de kan give sig udslag, hvad enten den unge har levet i storbyen eller

udenfor, og de kan have været medvirkende til indflytningen. Tilflytteren kan have haft dispositionen med.

Materialet bekræfter endvidere, at der hos den overvejende del af de prostituerede kan påvises svagheder i psykisk eller fysisk henseende eller svigtende uddannelse og tilvænning til et tilfredsstillende erhverv. Det er personer, som overladt til sig selv har vanskeligheder ved at honorere tilværelsens krav. For sådanne personer afløber modningsprocessen ofte sent, og ungdomsårene er navnlig vanskelige. Den unges naturlige trang til oplevelser og fornøjelser drager mod storbyens billigere forlystelsesliv, hvor den svagt befæstede unge kvinde let indfanges af et moralsk og seksuelt løssluppet milieu. Der er jo intet ulovligt i morskaben, selv om hun lader sig traktere og indlader sig i løse forbindelser, og intet strafbart, selv når hun efterhånden modtager kontant betaling. Situationen har i nogen grad karakteren af en fælde for hende.

De betragtninger, som de foreliggende oplysninger gav anledning til, samlede udvalget i den opfattelse, at hovedopgaven måtte være ved egnede støtteforanstaltninger at hjælpe de unge, som var på skråplanet, over de vanskelige og farlige ungdomsår. Man kunne her knytte til den praksis, som i et vist omfang allerede var skabt af politiet, og som kunne rationaliseres og føres videre gennem lovgivning. Man måtte tiltræde den opfattelse, som allerede professor Kemp i sin tid havde givet udtryk for, at indskriden med pålæg og eventuelt påfølgende straf for overtrædelse af det som regel var et uegnet og i mange tilfælde et skadeligt middel. De unges situation påkræver sociale foranstaltninger, forebyggende og resocialiserende.

De almindelige bestræbelser, der i vore dage gøres for at udfylde ungdommens fritid på en sund måde, har almindelig forebyggende virkning også for de unge kvinder, det her drejer sig om, og udvalget har for så vidt kunnet henholde sig til ungdomskommissionens betænkning. Specielt må det tilstræbes, at de indflyttede og andre enlig stillede unge kvinder får let adgang til vejledning og til samvær med unge under former, der i rimelig grad imødekommer trangen til lystbetonet adspredelse. Det er vigtigt, at vejledningen hurtigt får forbindelse med indflyttere, og at der kan anvises steder, hvor de kan bo for en overkommelig betaling og med en rimelig bevægelsesfrihed, men dog under betryggende former. Alt dette er der forståelse og velvilje overfor fra alle sider.

Forebyggelsen har imidlertid også en anden side, nemlig beskyttelse mod nedbrydende påvirkning. Den direkte spekulation i at fremme prostitutionen kommer jeg senere til. Jeg skal ikke her rejse diskussion om, hvorvidt litteraturens, teatrets, filmens og varieteerne nærgående behandling af det seksuelle virker destruktiv på hemningerne mod prostitution eller aktiviserende på efterspørgslen, eller hvorvidt nutidens friere seksuelle udfoldelse

nedsætter prostitutionens behov og derigennem begrænser dens omfang. Uanset hvordan disse spørgsmål må besvares, kan de nævnte forhold formentlig ikke motivere særforanstaltning af hensyn til indflydelse på prostitutionen. Der er imidlertid et område, der har en særstilling: Ifølge beværterloven skal der ved tildeling af bevilling tages hensyn til, at andragerens forhold ikke giver grund til at befrygte, at han ved næringens udøvelse vil tilsidesætte hensynet bl. a. til sædeligheden, og politiet skal påse, at dette hensyn ikke tilsidesættes. Jeg har den opfattelse, at en kursændring i praksis her kunne tjene et forebyggelsesformål. Jeg kan konkretisere problemet i et par bemærkninger om Nyhavn: Her har man hobet sammen, jeg tror 19 beværtninger, på en kort gadestrækning. Lokalerne er i mange af dem trange, og der finder intimitet sammenhobning sted af et meget blandet selskab. Drikkevarerne flyder rigeligt, der danses på snæver plads. Alt er tilrettelagt på at frigøre for seksuelle hemninger. Har den unge, rodløse, svagt udrustede kvinde, draget af nyfigenhed eller tilskyndet af tilfældigt bekendtskab, været der én gang, får hun hyppigt mod på at komme igen. Der er jo det særlige ved Nyhavn, at der kommer så mange, endog skikkelige nysgerrige; nogen personlig risiko føles ikke i særlig grad. Hun gør hurtigt bekendtskaber og føler sig blandt forstående venner. Nyhavn virker kort sagt som en prostitutionens børnehave eller forskole. Jeg er naturligvis klar over, at en primitiv forlystelsestrang må have adgang til at udfolde sig i en storby, men det må kunne ske under heldigere former end Nyhavns. Det ligger helt i administrationens hånd at give dette forlystelsesliv en bedre ramme og en sikrere ledelse. Jeg skal ikke skjule, at mine argumenter for noget sådant har mødt mindre forståelse, end jeg havde ventet.

Overvejelserne vedrørende de rent forebyggende forholdsregler har ikke givet udvalget anledning til at stille forslag om lovændringer.

Med hensyn til lovgivning vedrørende prostituerede og kvinder, hvis situation viser, at de er i alvorlig fare for at blive det, lægger udvalget den opfattelse til grund, at straf som afværge- eller resocialiseringsforanstaltning har ringe betydning. Man skal naturligvis være forsigtig med at generalisere, hvor det som her drejer sig om personer med meget varierende forudsætninger og reaktioner. Men selvom frygt for straf skulle kunne holde nogle tilbage fra uføret, taler erfaringerne afgørende for, at strafs anvendelse på unge, på anormale og på begyndere er virkningsløs eller skadelig i en sådan grad, at anvendelsen må forkastes. Med hensyn til kvinder i moden alder, som indlader sig på erhverv ved utugt, og hvis psykiske forhold på forhånd må forudsættes at opfylde de sædvanlige forudsætninger for selvansvar også i strafferetlig henseende, stiller forholdet sig anderledes. De må formodes at have valgt erhvervet med et vist overblik over dets risiko. Her er sand-

synligheden for, at resocialiseringsbestræbelserne kan nytte, og at straf vil gøre skade, mindre. Og da man må affinde sig med, at prostitutionen er uundgåelig, skønnes samfundets adgang til indgreb overfor denne gruppe kvinder at burde begrænses til tilfælde, hvor utugtserhvervet drives på en sådan måde, at det kan have visse skadelige følger for andre eller for samfundet. Som repression i sådanne tilfælde har intet mere egnet middel end straf kunnet anvises, når der åbnes mulighed for under forekommende straffesag at kunne vælge social bistand i stedet for straf, såfremt særlige forhold gør det sandsynligt, at bistanden vil virke formålstjenligt. Betragtningen er — kort udtrykt — at modne, normale personers seksuelle livsførelse bør samfundet ikke blande sig i, når den ikke påfører medborgere og det offentlige visse ulemper eller skade. Men gør den det, må der kunne skrives ind med straf eller efter omstændighederne med støtte til resocialisering.

I det „udkast til lov om særlig forsorg til bekæmpelse af prostitution“, som udvalget har udarbejdet, foreslås oprettet et „forsorgsnævn“ til for de unges vedkommende at træffe bestemmelse om inddragelse under lovens foranstaltninger og til i alle tilfælde at administrere foranstaltningerne. Det består af en dommer som formand, en i psykiatri uddannet læge og en med forsorgsarbejde kendt person.

„De unge“ er efter udkastet kvinder under 21 år. Efter oplysningerne om begyndelsestidspunktet for prostitutionen kunne en del tale for, at det burde være 22 år. Men da 21 år legalt er den alder, hvor den enkelte selv overtager ansvaret for sine forhold, er man blevet enig om ved starten af denne nydannelse i prostitutionslovgivningen at blive stående ved aldersgrænsen 21 år.

Der er i udvalget ført meget indgående drøftelse om betingelserne for inddragelse under lovens foranstaltninger. De foreliggende oplysninger om prostituerede kvinders habitus og om milieu og opførsel, før de kom ind på utugtserhverv, giver ingen mulighed for forud at kunne afgøre, om en ung kvinde overladt til sig selv vil ende i dette erhverv. Faren derfor må have givet sig udslag i kendsgerninger, der gør indskriden ubetænkelig. Betingelserne må være sådanne, at de udelukker iværksættelse af undersøgelse overfor kvinder, om hvem politiet vel erfarer, at de er seksuelt ustabile eller løstgængelige, når deres forhold iøvrigt er ordnede. På den anden side vil muligheden for med udsigt til resultat at kunne hjælpe aftage, jo længere pågældende er kommet ud i uføret. Er hun først fortrolig med egentlig prostitution, er vejen tilbage vanskelig. I udkastets § 1 er betingelserne for, at der skal ydes en ung kvinde bistand efter loven, at hun hengiver sig til uordnet og løstgængelig levevis ved for det første at holde til med tilfældige mandspersoner og af disse modtage penge, traktement eller anden økonomisk fordel, og for det andet at indlade sig i kønsligt forhold til tilfældige mandspersoner, samt at hendes sjælelige eller legemlige

sundhed eller hendes sociale muligheder som følge heraf er udsat for alvorlig fare. Der var i udvalget delte meninger om, hvorvidt såvel hendes sjælelige eller legemlige sundhed som hendes sociale muligheder skal være udsat for alvorlig fare. Et flertal på seks anser det for begrundet at anvende loven, når enten den sjælelige eller legemlige sundhed eller de sociale muligheder er udsat for alvorlig fare, og hendes forhold iøvrigt er som angivet, medens et mindretal på fem finder, at både sundheden og de sociale muligheder skal være udsat for den alvorlige fare som betingelse for beslutning om lovens anvendelse. Det vil ses, at der efter udvalgets udkast, uanset om flertallets eller mindretallets affattelse lægges til grund, skal foreligge stærke holdepunkter for, at den unges deroute er alvorlig, før der kan foretages skridt i den anledning. Det er dog ingen betingelse, at hun er ude i egentlig prostitution, før det kan ske. For personer under 21 år foreslås straffelovens § 199 ophævet, således at der ikke vil kunne meddeles sådanne personer pålæg, og at de altså heller ikke kan straffes for overtrædelse deraf. Der er efter udkastet ingen mulighed for at ramme de unge kvinders uordnede og løsagtige levevis med straf. Er en kvinde under 21 år tiltalt for andet strafbart forhold, og er betingelserne for lovens anvendelse til stede, kan retten efter at have indhentet erklæring fra forsorgsnævnet bestemme, at strafidømmelse udsættes mod, at den pågældende undergives foranstaltninger ved forsorgsnævnet.

Der er ingen almindelig hjemmel foreslået til at inddrage kvinder over 21 år under lovens bistandsbestemmelser. Overfor dem kan § 199 derimod vedblivende bringes til anvendelse; et tilhold kan have betydning for opretholdelse af tilknytning til normalt eksistensgrundlag. Men rejses der tiltale mod en kvinde, som er fyldt 21 år, for strafbart forhold herunder efter § 199, og må det antages, at hendes lovbrud står i forbindelse med uordnet og løsagtig levevis som i § 1 angivet, kan retten efter indhentet erklæring fra forsorgsnævnet bestemme, at strafidømmelse efter omstændighederne udsættes, mod at tiltalte undergives foranstaltninger ved forsorgsnævnet. Overholdes nævnets forskrifter en fastsat tid, bortfalder muligheden for idømmelse af straf; overholdes de ikke, kan sagen på forsorgsnævnets begæring genoptages til afgørelse af, om straf skal idømmes.

Er der grundet formodning om, at en kvinde opfylder de i udkastets § 1 nævnte betingelser, foretager politiet fornøden undersøgelse for at tilvejebringe oplysning om, hvorvidt der er grundlag for at forelægge forsorgsnævnet sagen. Fremgangsmåden må tillempes efter, at der ikke er tale om strafforfølgning. Politiet vil på lignende måde som hidtil kunne ordne forholdet, hvor dette er muligt f. eks. ved hjemsendelse, anvisning af arbejde, midlertidig opholdssted o. lign.; er der spørgsmål om særforborg såsom inddragelse under åndssvageforsorg eller indlæggelse på sindssyge-

hospital, kan politiet sørge for, at der træffes afgørelse af spørgsmålet. Under sagens behandling kan politiet give pålæg om opholdssted, eventuelt anbringelse på lukket anstalt, om indlæggelse til undersøgelse på venerologisk hospitalsafdeling og til psykiatrisk undersøgelse. Gør kvindens uregerlige opførsel eller andre særlige omstændigheder det nødvendigt, kan hun indsættes i arrest. Skønnes der at være grundlag for at iværksætte foranstaltninger efter § 1, tilstiller politiet uden ugrundet ophold sagen til forsorgsnævnets afgørelse. Nævnet kan søge yderligere oplysninger tilvejebragt; det kan hertil benytte politiets bistand, selv afhøre eller foranledige vidneførsel i retten. Nævnet skal være opmærksom på, om der kan være tale om andre forsorgsforanstaltninger.

Besluttet det, at loven skal bringes til anvendelse, skal det tilstræbes, at den pågældende kvinde vænnes til arbejde og regelmæssig levevis og værnes mod påvirkning af slet selskab. Der skal ydes hende råd, vejledning og bistand bl. a. ved anvisning af arbejde. Nævnet skal søge tilknytning til hjem og arbejdssteder egnede til at modtage og uddanne sådanne personer. Viser det sig påkrævet, kan nævnet beslutte anbringelse på en til dette øjemed indrettet særlig opdragelses- og uddannelsesskole. Ved beslutningen om foranstaltninger er det udelukkende kvindens tarv, der skal have for øje. Der bør gås lempeligst muligt frem.

Til hjælp for nævnet antager socialministeriet det fornødne antal forsorgsassistenten blandt personer, som er særlig uddannet i forsorgsarbejde. Udvalget tillægger det væsentlig betydning, at velegnede personer med fyldestgørende uddannelse antages til denne opgave. Resultatet vil ofte afhænge af, om forsorgsassistenten kan skaffe den rette kontakt med myndlingen. Socialministeriet fastsætter de nærmere regler vedrørende uddannelse og hvervets udførelse.

I de konkrete tilfælde beskikker nævnet i almindelighed en forsorgsassistent til at vejlede og råde den pågældende og til at bistå ved gennemførelse af nævnets beslutninger. Gennem forsorgsassistenten holder nævnet sig underrettet om forsorgens forløb i det enkelte tilfælde.

Man må forudse, at den særlige skole vil få vanskelige elever. Udvalget anser det derfor for at være af overordentlig stor betydning, at skolen bliver formålstjenligt indrettet med eneværelser m. m., og at den får velkvalificeret ledelse og personale. Det er en skole for oplæring og uddannelse; dette synspunkt skal være det afgørende for indretning og for tilrettelæggelse af funktion. Man skønner, at en skole med plads til et par og tyve elever indtil videre vil være tilstrækkelig. På skolen kan efter udkastet kun opges kvinder, der er under 21 år ved beslutningen om inddragelse under loven. Der er herved bl. a. taget hensyn til, at ældre kvinders optagelse vil medføre fare for uro og skadelig påvirkning.

Vedrørende foranstaltningernes varighed går udkastets regler ud på, at forsorgsnævnet skal overvåge, at trufne foranstaltninger forsøgsvis eller endelig skal lempes eller ophæves, så snart den pågældendes forhold gør det forsvarligt. For de unges vedkommende sættes den grænse, at ingen foranstaltninger kan opretholdes udover vedkommendes fyldte 25. år. Herfra gøres dog den undtagelse, at en kvinde, der efter prøveudskrivning er genanbragt på skolen — hvilket ikke kan ske efter det 25. år — kan tilbageholdes i indtil 1 år, selvom aldersgrænsen 25 år derved overskrides. Anbringelse på skolen kan normalt ikke udstrækkes over 1 år. Hvor særlige grunde foreligger, kan den dog efter et flertalsudkast opretholdes i indtil 3 år; man har herved ladet sig lede af erfaringer fra andre områder, hvor det har vist sig, at det i tilfælde af sen udvikling eller andre særlige omstændigheder er af afgørende betydning for resultatet, at uddannelse og påvirkning får den nødvendige tid; der er herved taget hensyn til, at anbringelse på skolen antagelig vil ske i en ret ung alder. Et mindretal foreslår, at undtagelsesreglen om de 3 år udgår.

For kvinder, der inddrages under loven efter det fyldte 21. år — altså ved beslutning af retten — opretholdes forsorgen, indtil den efter nævnets indstilling eller efter begæring af kvinden eller den, der handler på hendes vegne, ophæves af vedkommende ret.

Hvor foranstaltningerne efter udkastet medfører frihedsberøvelse, kommer lovreglerne om retslig prøvelse af administrativ frihedsberøvelse i rpl.'s kap. 43 a til anvendelse, herunder reglerne om beskikkelse af forsvarer. Udkastet går dog i henseende til retslig garanti noget videre end disse lovbestemmelser, idet forsorgsnævnets beslutning om at bringe loven til anvendelse kan kræves prøvet af retten, selvom beslutningen ikke medfører frihedsberøvelse.

Hvad udkast til ændringer i straffeloven angår, er allerede omtalt, at § 199 foreslås ophævet, for så vidt kvinder under 21 år angår.

I § 233 opretholdes den nuværende ovenfor gengivne handlingsbeskrivelse dog med tilføjende, at også forulempelse af andre end omboende inddrages som strafbart forhold. Derimod er bevis for følgeindtræden af handlingerne ikke opretholdt som strafbarhedsbetingelse; det er nok, at handlingerne er egnet til at fremkalde følgerne. Motivering for ændringen er, at bestemmelsen væsentligst af bevismæssige grunde har vist sig at være næsten uden betydning. Forulempede tør eller ønsker som regel ikke at optræde som klagere eller vidner.

At holde bordel er som bekendt strafbart ifølge straffelovens § 228. Der er imidlertid visse ejendomme og hoteller, der uden at være bordeller benyttes af prostituerede på en sådan måde, at de i nogen grad kommer til at minde om bordeller. For at modvirke de heraf følgende ulemper har udvalget formuleret to tilføjelser

til § 233 som paragraffens stk. 2 og stk. 3. Formålet med tilføjelserne er dels at beskytte omgivelserne mod ulemperne fra utugts-erhvervet og dels at modvirke tredjemands økonomiske interesse i at tolerere erhvervets udøvelse. Stk. 2 hjemler således straf for den udlejer, som imod politiets advarsel lader forhold, som omfattes af stk. 1, fortsætte fra de af ham udlejede lokaler. Denne bestemmelse har et medlem af udvalget som mindretal foreslået udeladt. Stk. 3 hjemler for det første straf for udlejer af værelser i hotel eller gæstgiveri vidende om, at de benyttes til erhvervsmæssig utugt, og for det andet for den, som i hotel eller gæstgiveri til ulempe for omgivelserne lader sådanne tilstande bestå, at det er åbenbart, at dets værelser benyttes til utugt.

Prostitutionsudvalgets overvejelser vedrørende den mandlige, homoseksuelle prostitution førte til den opfattelse, at det ville være u hensigtsmæssigt at gøre eventuelle foranstaltninger til bekæmpelse af den kvindelige, heteroseksuelle prostitution anvendelig også på homoseksuel prostitution. Det måtte undersøges, om der var grund til at ændre vor relativt nye lovgivning om homoseksuel prostitution. Der forelå ikke nogen bearbejdelse af erfaringsmateriale, og en del kunne tale for i hvert fald indtil videre at lade det bero ved den gældende lovgivning. Indhentede oplysninger både vedrørende hjemlige erfaringer og forholdene andesteds viste imidlertid, at der var en udvikling i gang, som gjorde det påkrævet at overveje, om de gældende regler var fyldestgørende.

Homoseksualisme og homoseksuel prostitution er gamle foreteelser. Det standpunkt, samfundet har indtaget overfor dem, har vekslet gennem tiderne. I den kulturkreds, vi tilhører, har denne prostitution ikke hidtil fremstillet sig som et særligt problem, idet homoseksuelt samkvem var strafbart som sådant for begge parter. Chr. V's Danske Lov og straffeloven af 1866 straffede omgængelse mod naturen henholdsvis med bål og brand og med forbedringshusarbejde. I nyere tid lempedes fortolkningen af 1866 lovens § 177 således, at ikke ethvert seksuelt samkvem mellem personer af samme køn straffedes efter den; herved blev der mulighed for homoseksuel prostitution, uden at der kunne skrives ind med straf. Straffelovstillægget af 1. april 1905 foreskrev derfor straf for homoseksuel uterlighed mod betaling. Bestemmelsen er opretholdt i nugældende straffelovs § 230, dog at ordet uterlighed er erstattet med ordet usædelighed.

Efter straffeloven af 15. april 1930 er omgængelse mod naturen og altså seksuelt samkvem mellem personer af samme køn ikke længere strafbar. Ved § 225, stk. 1 i loven hjemles anvendelse af de almindelige straffebud om forbrydelse mod kønsfriheden på kønslig usædelighed med en person af samme køn under tilsvarende omstændigheder, endvidere ved stk. 2 straf for homoseksuelt forhold til person under 18 år og ved stk. 3 for forførelse af

person under 21 år under misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed.

Stillingen i dag er altså, at betaleren ikke kan straffes, når han ikke overtræder § 225, men modtageren er strafbar, når han er over kriminel lavalder (15 år).

De oplysninger om de faktiske forhold, som fremskaffedes, før udvalget afsluttede, viser, at der eksisterer en mandlig homoseksuel prostitution af et ikke ringe omfang. Nogen fyldestgørende statistik foreligger ikke, men undersøgelser på et opdragelses-hjem for elever under 18 år afslørede, at af hjemmets 87 elever havde 50 haft forhold til homoseksuelle inden anbringelsen, medens det om 11 elever med overvejende sandsynlighed kunne siges, at de har haft sådanne forhold inden anbringelsen. Kun for 7 elevers vedkommende var anbringelsesgrunden overtrædelse af § 230. For manges vedkommende var de homoseksuelle forbindelser den første form for lovovertrædelse.

Kriminalstatistikken vedrørende overtrædelse af straffelovens § 225, stk. 2, og § 230 giver intet pålideligt billede af overtrædelsesernes hyppighed. Det kan på forhånd formodes, at mange overtrædelser ikke kommer til myndighedernes kendskab; her er som regel intet offer for forbrydelsen, der gør anmeldelse eller er interesseret i dens klarlæggelse. Oplysningerne fra det ovennævnte skolehjem viser, at et stort antal tilfælde ikke fremgik af elevernes sager; andre oplysninger viser tilsvarende forhold. Undersøgelser mod homoseksuelle for overtrædelse af § 225, stk. 2, der jo kun angår forhold til unge under 18 år, slutter hyppigt med henlæggelse, fordi beviset ikke skønnes tilstrækkeligt. Dette gælder navnlig, hvor den unge er mellem 17 og 18 år, og sigtede hævder at have haft grund til at regne med, at vedkommende var over 18 år; i et materiale med 14 sager af denne art blev disse sager alle henlagt af bevismæssige grunde. Fremkommer der i sager om anden kriminalitet grund til mistanke om, at sigtede har givet sig af med homoseksuel prostitution, er det ikke sikkert, at mistanken foranlediger undersøgelse af dette forhold. Bevisvanskelighederne kan begrunde, at undersøgelse undlades; men de foreliggende oplysninger har givet udvalget anledning til at antage, at bevisvanskelighederne ikke er den hele forklaring. Det udtales i betænkningen, at der synes at råde en utilbøjelighed til eller måske en ubehagfølelse ved at anvende disse straffebud. Som grunde hertil kan tænkes følelsen af, at straf er et uegnet middel overfor disse unge, eller et hensyn til, at kunden, der med sin betaling har foranlediget den unges lovbrud, selv går fri for ansvar.

Det er navnlig de unge, der efterstræbes af homoseksuelle. Det sker på gader og pladser eller ved eller i nødtørftshuse og i visse restaurationer. Kontakten knyttes let; de er ude på det samme, kun motivet er forskelligt. Nogen bestemt type synes ikke at kunne påvises som kunde. Blandt de prostituerede er der vanskeligt stil-

lede unge ligesom blandt kvinderne. Men her er en del, hvis forhold iøvrigt er i orden, så det kun er fortjenesten, der lokker. Det er ikke et seksuelt betonet forlystelsesliv, der indfanger dem. Det er rent undtagelsesvist, at de selv er homoseksuelle; kunden charmerer dem ikke, han vækker snarere foragt og ubehag; de forekommende brutale overfald tør anses for udslag heraf. Om aldersfordelingen oplyser politiinspektør Jersild i sin bog :Den mandlige Prostitution, at en undersøgelse vedrørende 145 mandlige prostituerede viste, at 22 % havde begyndt, før de blev 18 år, 48 % var ved begyndelsen 18 til 21 år, og 30 % var over 21 år. Over 22 år var tallet på begyndere ringe. I virkeligheden er procenttallet på de unge begyndere utvivlsomt større. De prostituerede over de omtalte aldersgrænser har ikke givet anledning til yderligere omtale.

Oplysningerne viser, at en del af de unge forud havde været under børneværn, haft tiltalefrafald eller været straffet, men det gælder ikke hovedparten. At prostitutionen under alle forhold er velegnet til at virke forrående og nedbrydende på hæmninger overfor asocial adfærd, må anses for erfaringsmæssig bekræftet.

Der er ikke fuld klarhed over homoseksualitetens årsager, men man må regne med, at den hos nogle er betinget af medfødte forhold, så at de seksuelt drages alene mod deres eget køn. I andre tilfælde beror den på tilvænning, eventuelt på grundlag af større eller mindre medfødt disponerethed. De unge prostituerede, der som nævnt ikke er homoseksuelle, udsættes for seksuelle praktikker og excesser, som kan virke perverterende på deres seksualliv og skade deres fremtidige livsførelse.

Ophævelsen af straf for omgængelse mod naturen har givet de homoseksuelle friere adgang til at følge deres seksuelle tilbøjelighed, når blot de respekterer de almindeligt gældende straffebud og de særlige aldersgrænser. De behøver ikke at dække over deres seksuelle særpræg. De har dannet forening og udgiver et tidsskrift og tryksager, hvori de oplyser om det formentlig naturbestemte grundlag for deres seksuelle driftsretning og kræver retlig ligestilling med de heteroseksuelle ved fjernelse af de særlige aldersgrænser i § 225, stk. 2 og stk. 3, på 18 og 21 år for deres forhold til unge mænd, således at aldersgrænserne bliver de henholdsvis 15 og 18 år, der gælder i heteroseksuelt forhold til unge kvinder. Deres særlige tilbøjelighed for de unge mænd som seksualpartnere fremtræder tydeligt i praksis. Den giver sig udslag i tidsskriftets illustrering med fotografier af nøgne drenge og unge mænd. Den bekræftes af de forklaringer, der er afgivet af eleverne på et opdragelseshjem, og af oplysninger i den nu verserende straffesag, som begyndte ved den tid, udvalget afsluttede sit arbejde.

Der var i udvalget enighed om, at udviklingen for så vidt angår de unge mænds fristelse til homoseksuelle utugtsfortjenester var så alvorlig, at den ikke kunne forbigås i tavshed. De fremkomne

oplysninger måtte fremlægges og foranstaltninger overvejes. I første række må forebyggende foranstaltninger som vejledning og støtte til de unge komme i betragtning på lignende måde som for de unge kvinders vedkommende. Som særlig foranstaltning vil effektiv kontrol med de steder, hvor kontakt mellem de prostituerede og kunderne erfaringsmæssigt søges, være af betydning. Det drejer sig bl. a. om visse nødtørftshuse, enkelte restaurationer og pladser; det er f. eks. en kendt ting, at de såkaldte „Trækkerdrengene“ ynder at operere på eller omkring Rådhuspladsen; færdslen fungerer faktisk som et dække i forhold til de uerfarnes iagttagelse; den vil dog intet skjule for den kyndige.

Der var i udvalget enighed om, at man ikke kunne nøjes med forebyggende forholdsregler; men med hensyn til, hvad der yderligere burde foreslås, delte udvalget sig på nogle punkter i et flertal på ni og et mindretal på to.

Flertallet fandt, at kundernes ofte pågående efterstræbelse af de unge burde modvirkes; nu kan der intet ske dem, når blot de afholder sig fra de unge under 18 år, en aldersgrænse der forøvrigt ikke af kunderne tages højtidelig, når blot de kan påstå, at de troede, at den unge var over de 18 år, hvad han som regel angiver. Med statistikken over prostitutionens begyndelsestidspunkt in mente måtte man mene, at aldersgrænsen burde hæves. Der er i flertallet enighed om at foreslå 21 år som grænsen for den beskyttelse af de unge, der nu ophører ved det 18. år. Bestemmelsen om, at straffen kan bortfalde, når de pågældende er hinanden omtrent jævnbyrdige i alder og udvikling, opretholdes. Den indvending, der fra homoseksuel side rejstes mod at sætte grænsen højere end 15 år ud fra betragtninger over ret til legal ligestilling med heteroseksuelle, hviler på en underkendelse af, at de i betragtning kommende hensyn ikke er ensartede, idet det for den unge kvindes vedkommende drejer sig om en naturlig kønsakt, medens det for den unge mand praktisk taget altid er en unaturlig seksualoplevelse med præsumptiv betydelig skadevirkning. Selvom denne form for tilfredsstillelse måtte være den naturbestemte for kunden, kan heraf ikke udledes en ret for ham til tilfredsstillelse uden hensyn til, hvilken skade der derved tilføjes et andet menneske, for hvem det homoseksuelle kønsforhold er naturstridigt. At den unge mand af hensyn til vederlaget frivilligt indlader sig derpå, kan ikke ændre bedømmelsen. Vægtige menneskelige og sociale hensyn taler for her at beskytte de unge. De homoseksuelle selv er ikke ude efter medfølelse fra medborgernes eller myndighedernes side; men selvom der toges hensyn til medfølelse med deres særlige forhold, måtte der efter mit skøn også være overvægt til fordel for de unge. Forhøjes aldersgrænsen i § 225, stk. 2, til 21 år, er der enighed om, at § 225, stk. 3, bortfalder.

Flertallet foreslår endvidere, at der i § 230 tilføjes: „Forsøg straffes ikke, når gerningsmanden er under 21 år“. Forslagets be-

grundelse er, at hvor der kun foreligger forsøg på at opnå utugtsfortjeneste, må forsorgsforanstaltninger være tilstrækkelig reaktion.

Flertallet har endelig i lovudkastets afsnit VIII (§§ 21—23) foreslået anvendelse af visse af udkastets regler på homoseksuel prostitution. Det foreslås således i § 21, at politiet skal foretage undersøgelse, når der er begrundet mistanke om, at en person under 21 år i vindingshensigt udbyder sig til homoseksuel utugt; bekræftes mistanken, og skønner politiet, at fortsættelse ikke kan afværges på anden måde, kan forsorgsnævnet beslutte forsorgsforanstaltninger efter udkastets regler. Foreligger der bestyrket tilståelse for overtrædelse af § 230 og der efter sagens beskaffenhed findes anledning dertil, kan tiltale frafalde mod foranstaltninger ved forsorgsnævnet eller anden betryggende forsorg (§ 22, stk. 1). I dette tilfælde gælder 21 års grænsen ikke. Rejses der tiltale efter § 230 mod en person under 21 år, kan retten beslutte, at strafidømmelse udsættes mod, at tiltalte en fastsat tid undergives foranstaltninger ved forsorgsnævnet eller anden betryggende forsorg (§ 22, stk. 2). At tiltalen tillige omfatter andet strafbart forhold, er ingen hindring, for så vidt det står i forbindelse med det af § 230 omfattede forhold. Det er i udkastet bestemt, hvilke af dets regler der her kommer til anvendelse. Anbringelse på skole kan ikke ske, og forsorgsnævnets foranstaltninger i anledning af forsøg på at opnå vinding ved homoseksuel utugt kan ikke oprettholdes ud over vedkommendes fyldte 23. år.

Ved udarbejdelsen af udkastets herhenhørende bestemmelser er der taget hensyn til, at det ofte kun vil dreje sig om at holde den unge fri af fristelsen til at kontakte de homoseksuelle for at tjene penge; kan dette ved anbringelse og støtte lykkes, til han er blevet 21 à 22 år, vil faren for tilbagefald på dette område næppe være stor; for ham selv vil fristelsen normalt af flere grunde være mindre, og hos de homoseksuelle vil interessen for ham være afsvækket. Flertallet har overvejet at foreslå helt at ophæve § 230, men har dog ment at burde undlade det i nuværende situation; paragraffen kan bl. a. have betydning som baggrund for besluttede foranstaltningers gennemførelse.

Mindretallet er enigt i flertallets forslag i udkastet om forsorgsforanstaltninger overfor homoseksuel prostitution, men det mener, at straffen efter § 230 — fængsel indtil 2 år — bør ændres til hæfte eller fængsel indtil 1 år. Det foreslår endvidere, at sager angående overtrædelse af denne § undergives politisagsbehandling. Mindretallet går endvidere imod at forhøje aldersgrænsen i straffelovens § 225, stk. 2, fra 18 til 21 år. Det henviser til, at bestemmelsen ikke direkte tager sigte på tilfælde af homoseksuel prostitution, men angår også homoseksuelle forhold af anden art, og at den foreslåede lovændring vil kunne føre til ulykkelige resultater for en del mennesker, hvis i forvejen vanskelige tilværelse

den vil gøre endnu sværere. Når de nuværende straffebestemmelser til beskyttelse af de unge ikke har virket tilstrækkeligt effektivt, er det mindretallets opfattelse, at dette ikke skyldes bestemmelsernes indhold, men snarere, at politiet og til en vis grad anklagemyndigheden ikke har håndhævet bestemmelserne tilstrækkeligt effektivt. Ud fra denne betragtning argumenterer mindretallet for, at den bedre beskyttelse af ungdommen bør tilstræbes ikke ved lovændring, men ved intensivering af politiets kontrol med sådanne forhold, en effektivere efterforskning og en kraftigere tiltalepraksis.

Jeg for mit vedkommende skønner, at der er god begrundelse både for lovændring og for energisk retshåndhævelse.

Flertallet anser hæfte for uegnet middel, navnlig overfor unge mennesker som dem, det her drejer sig om, og politisagsbehandling, der udelukker domsmænds medvirken, for ufyldestgørende i disse sager. Flertallet henholder sig iøvrigt til sin begrundelse for forslaget om ved lovændring at give de unge en påkrævet beskyttelse mod homoseksuel efterstræbelse. Flertallets forslag går ikke ud over, hvad der må anses for nødvendig for at imødegå de alvorlige udslag af den homoseksuelle aktivitet, som de ændrede forudsætninger allerede har medført.

Jeg skal hermed slutte min redegørelse. Jeg håber, at det nogenlunde er lykkedes mig at anskuelliggøre hovedsynspunkterne i udvalgets overvejelser og dets henstillinger og forslag.

De kan kort udtrykkes i, at straf må anses for ganske uegnet som middel til at retlede unge og personer med svigtende selvkontrol, der er i fare for at miste socialt fodfæste og at havne i prostitution, og at samfundet derfor med vejledning og bistand bør gøre, hvad der er muligt, for at hjælpe dem til ordnede forhold.

Gås der ud fra, at modne, normale personers seksuelle livsførelse er en privatsag, forudsat, at den ikke volder tredjemand i betragtning kommende ulempe eller skade, bliver den samfundsmæssige opgave overfor prostitutionen ved egnede foranstaltninger at tilstræbe, at ingen bliver prostitueret på grund af umodenhed, underlødighed eller utilbørlig påvirkning, at ingen tredjemand drager økonomisk fordel af erhvervet, og at vejen tilbage til ordnede forhold så vidt muligt står de prostituerede åben.

Jesper Simonsen.